'Zo veel mogelijk impact maken'

Met het wegvallen van het Productschap Tuinbouw verviel ook het budget voor onderzoek. En dat terwijl het belang van onderzoek de laatste jaren, met alle uitdagingen die op de sector afkomen, alleen maar is toegenomen. In 2022 werd Stichting Bloembollenonderzoek opgericht en kwam een gericht onderzoeksprogramma tot stand. Hoe staat het daar nu mee? Verslag van een gesprek met directeur Prisca Kleijn.

Prisca Kleijn

DIRECTEUR STICHTING BLOEMBOLLEN-ONDERZOEK (SBO)

Na haar studie Tuinbouwplantenteelt aan Wageningen Universiteit ging Prisca Kleijn in 1997 aan de slag als beleidsmedewerker bij de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur, de KAVB, in Hillegom. In het voorjaar van 2005 aanvaardde ze de functie van adjunct-directeur van de bloembollenbelangenorganisatie voor de kwekerij, om vervolgens in april 2011 te worden aangesteld als directeur. Na de oprichting van Stichting Bloembollenonderzoek, in 2022, werd zij in juni 2023 aangesteld als directeur van de stichting. Prisca Kleijn zet zich in met een duidelijk doel voor ogen voor het bollenvak. „De bloembollensector is een mooie sector met innovatieve ondernemers. Die gun ik een mooie, rendabele toekomst. Daar wil ik met mijn werk graag aan bijdragen."

Tekst en fotografie: Monique Ooms

Wat is het belang van Stichting Bloembollenonderzoek?
„Wij voeren een onderzoeksprogramma uit dat erop is gericht om de uitdagingen in de sector aan te pakken en de ambities op het gebied van verduurzaming waar te maken. Onze hoofdthema's zijn plantgezondheid, water en bodem. Het Programma Onderzoek en Innovatie Bloembollen 2022-2027 is de basis. Om oplossingen te vinden voor de uitdagingen waarvoor de sector staat, is onderzoek nodig. In het verleden gebeurde dat via het Productschap Tuinbouw. Nadat het productschap was opgeheven, was er ook geen geld meer voor collectief onderzoek. Daarop ontstonden private initiatieven, gefinancierd door ondernemers, maar uiteindelijk kan een individueel bedrijf geen programma met meerjarig onderzoek financieren. Daar is structureel meer budget voor nodig. Daarbij wil je als vak ook zelf aan het stuur zitten. Vanuit die gedachte is de Stichting Bloembollenonderzoek (SBO) tot stand gekomen."

Hoe werken jullie?
„In 2022 heeft de toenmalige minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het programma Onderzoek en Innovatie verbindend verklaard. Deze verbindendverklaring loopt tot en met 2027. Dit betekent dat elke bloembollenteler in Nederland €50 per jaar per hectare afdraagt aan SBO om daarmee een breed onderzoeksprogramma mede te financieren. Dat levert ongeveer een miljoen euro per jaar op. In het jaar 2022 was de nood al hoog, het vak had snel behoefte aan onderzoek om tot goede oplossingen te komen. Doordat ook andere partijen besloten mee te financieren, zoals de bemiddelingsbureaus, Anthos, Keukenhof en de Topsector, lukte het om het budget in dat eerste jaar zo uit te breiden dat er vier publiek-private samenwerkingen, zogenoemde PPS'en, van start konden gaan. Inmiddels zijn nog meer financiers aangehaakt, waarmee we per project een consortium vormen. Financiers kunnen ook afkomstig zijn uit andere branches, zoals de Brancheorganisatie Akkerbouw, waarmee we gezamenlijk onder andere de PPS Grondige Aanpak Bodemplagen financieren. Door samen op te trekken, komen we tot meer resultaat. Dat is allemaal winst voor de telers."

Hoeveel projecten zijn er inmiddels?
„Op dit moment lopen er 35 projecten, waarvan 11 PPS'en en een aantal Kennis op Maat-projecten (KOM). Kennisdelen is een belangrijk aspect binnen het programma. Het is mooi dat we onderzoek doen, maar uiteindelijk gaat het er natuurlijk om dat de resultaten in de praktijk terechtkomen en door telers worden gebruikt. Daarvoor zijn de KOM-projec-

ten belangrijk. Fieldlab Bol is een voorbeeld van een project waarbij kennisdelen en verspreiden belangrijke pijlers vormen, net als Praktijknetwerk Bloembollenteelt Flevoland."

Hoe bepalen jullie waaraan het geld wordt besteed?
„Regelmatig inventariseren we welke onderzoeksbehoeften er leven binnen de sector. We halen het net op en bespreken de projectideeën, waarbij we tegelijkertijd kijken naar de ambities voor het onderzoeksprogramma. Vervolgens proberen we een goede balans te vinden tussen strategisch, fundamenteel onderzoek en praktijkonderzoek. Verder gaat de voorkeur uit naar gewas- en sectoroverstijgende onderzoeken, omdat we daarmee een zo breed mogelijke doelgroep kunnen bedienen en meer impact kunnen maken. Soms maken we uitzonderingen, denk bijvoorbeeld aan tulpengalmijt. Dit is een groot probleem in de tulpen en een oplossing daarvoor is zeer noodzakelijk."

Op welke manier hebben telers inspraak in de keuzes?
„Naast het bestuur, dat bijvoorbeeld gaat over de begroting en de vaststelling van de areaalbijdrage, werken we met een programmaraad. Hierin hebben telers zitting die zijn afgevaardigd namens de productgroepen van de KAVB. Op die manier zijn alle productgroepen vertegenwoordigd en creëren we een zo groot mogelijk draagvlak. Onderzoeksvoorstellen worden besproken in de SBO Programmaraad. Die beslist over de financiering van de onderzoeksprojecten."

Wat zijn nu de belangrijke thema's voor SBO?
„Nu steeds meer middelen verdwijnen, is het belangrijk dat we nieuwe manieren vinden om duurzaam en rendabel te kunnen blijven telen. Dat is onze stip op de horizon. Om hieraan te kunnen voldoen, hebben we vier hoofdthema's benoemd: bodem, gewas, omgeving en bedrijf. De vraag daarbij is: wat moeten we nu doen om over tien jaar te kunnen voldoen aan onze ambitie, namelijk, een duurzame én rendabele teelt. In april hebben we een klap gegeven op de strategische onderzoeksagenda, die we nu verder gaan uitwerken. Daarbij is een integrale aanpak van ziekten en plagen steeds belangrijker om zo weerbare, veerkrachtige teelten te realiseren met minimale afhankelijkheid van chemische gewasbescherming. Ook de aandacht voor AI neemt toe, en wat dit kan betekenen voor de sector."

Hoe wordt de voortgang van projecten bewaakt?
„Alle projecten kennen een stuurgroep en een begeleidingscommissie. De begeleidingscommissie bestaat uit telers die onder andere zijn verbonden aan de KAVB-productgroepen. De stuurgroep en de begeleidingscommissie zijn nauw betrokken bij het project. Zij bespreken inhoudelijke zaken en monitoren de voortgang. Ook de financiën worden nauwkeurig gevolgd. Zo wordt bepaald of het project op koers ligt en of er bijsturing nodig is. Daarbij hebben we soms te maken met de weerbarstigheid van de dagelijkse praktijk. Rond een onderzoek als tulpengalmijt gebeurt zo veel, dat soms – in het kader van voortschrijdend inzicht – wordt besloten om af te wijken van het oorspronkelijke plan. Of er is extra budget nodig om aanvullend onderzoek te kunnen doen."

Hoe komen de resultaten in de praktijk terecht?
„Op verschillende manieren. Regelmatig worden er vanuit de projecten door de onderzoeksorganisaties open dagen georganiseerd zodat telers de resultaten in de praktijk kunnen zien. Ook publiceren we resultaten op de website van SBO. Verder zijn we in gesprek met Crkls. Dit is het digitale kennisplatform waarop praktijkonderzoek wordt gepubliceerd, als onderdeel van Groen Kennisnet. Een mooie, centrale toegang tot informatie die op een toegankelijke manier wordt gedeeld met professionals in de agrarische sector. Vanaf

'Om een goed antwoord te vinden op alle uitdagingen, is onderzoek de basis'

begin 2027 hebben wij hier naar verwachting ook toegang toe voor de resultaten van het bloembollenonderzoek."

Zijn er al resultaten te melden?
„De eerste projecten zijn eind 2025 afgerond en de resultaten daarvan beginnen nu naar buiten te komen. Onlangs was er bijvoorbeeld een slotbijeenkomst rond het project 'Bollen, bodem en aaltjes'. Het onderzoek heeft mooie resultaten opgeleverd, tegelijkertijd zijn er ook nog vervolgvragen. Door een integrale aanpak, in samenwerking met de akkerbouwsector, hopen we hierin in de toekomst nog stappen te kunnen zetten. Want: we moeten het samen doen. Dat besef is de laatste jaren enorm gegroeid. Dit is mede ingegeven door de discussie die in de samenleving is opgelaaid rondom het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Om daarop een goed antwoord te vinden, is onderzoek de basis."

De verbindendverklaring eindigt in 2027. Hoe nu verder?
„We willen in 2027 een verlengingsaanvraag indienen. Dit najaar komen we daarvoor vanuit SBO met een voorstel. De looptijd was zes jaar, maar onbekend is nog hoelang de looptijd van de nieuwe verbindendverklaring is. De overheid moet de spelregels daarvoor nog vaststellen. In de loop van volgend jaar wordt dit duidelijk. Wij zijn vooral bezig met meerjarig onderzoek, dus een langere looptijd is wel nodig om het werkbaar te houden. Op dit moment heb ik er alle vertrouwen in dat dat goed komt, en dat we met elkaar afkoersen op het behoud van een mooie sector in de toekomst."